

ACTIEONDERZOEK IN HET KOOZ PROGRAMMA

ROELOF HORTULANUS

21 JUNI 2022

INTRODUCTIE

- Het ZonMw kader voor actieonderzoek
- Ondanks veel kennis en interventiepraktijken toch ontoereikende preventie en ondersteuning voor doelgroepen met hoog risico/kwetsbaarheid
- Beeld na ruim 1 jaar actieonderzoek in de projecten

VIJF AANDACHTSPUNTEN

- De relatie tussen kennis/weten en gedrag/doen
- De start en aanpak van een actieonderzoek
- Het betrekken van de doelgroep
- De onderzoekersrollen
- Resultaten

TUSSEN KENNIS/WETEN EN GEDRAG/DOEN

- Betere kennis leidt niet perse tot gewenst gedrag
- Expertisekennis moet concurreren met andere kennisbronnen
- Gedrag wordt beïnvloed door meerdere factoren, zoals overtuigingen, sociale omgeving, persoonlijkheid
- We stuiten op het vraagstuk van ontvankelijkheid en handelingsruimte

TUSSEN KENNIS/WETEN EN GEDRAG/DOEN

Actieonderzoek probeert de spanning tussen kennis en gedrag te overbruggen en dat uit zich o.a. in:

- De start en verdere aanpak van het onderzoek
- De wijze waarop de doelgroep(en) deelnemen aan het onderzoek
- De meervoudige rolinvulling van de onderzoekers
- Het bepalen van -verschillende- resultaten

DE START EN AANPAK VAN ACTIEONDERZOEK

- Projecten waarin actieonderzoek als methode van gegevensverzameling en evaluatie is opgenomen
- Actieonderzoek als project gericht op het verbeteren van een praktijk
- Het onderscheid heeft consequenties, o.a. voor de start

DE START EN AANPAK VAN ACTIEONDERZOEK

- Intensief contact leggen met doelgroepen in hun leefwereld/werkpraktijken
- Praktijken van preventie of ondersteuning observeren en typeren
- Daarbij gebruik maken van krachtenveldanalyse
- Wat gaat er goed, wat belemmert, zwaartepunt van verandering
- Voorlopige actieonderzoeksgroep en doel van verandering

DE START EN AANPAK VAN ACTIEONDERZOEK

Het actieonderzoek vervolgt met (meermalen) 5 stappen:

- definitieve veranderingsdoel in het handelen van doelgroepen
- aanpassing actieonderzoeksgroep (o.a. andere actoren)
- activiteiten in praktijksituatie doorvoeren
- evalueren van activiteiten en opgetreden randvoorwaarden
- reflecteren op doelbereik, leereffecten, eigen rol

HET BETREKKEN VAN DE DOELGROEP

- de doelgroep is niet per definitie de hoogrisico/kwetsbare cliënten/jongeren
- professionele werkers of samenwerkingsverband of beleidsmakers/managers/opdrachtgevers kunnen ook een doelgroep van een actieonderzoek zijn
- de doelgroep is in actieonderzoek een participant

HET BETREKKEN VAN DE DOELGROEP

- Het initieel gedefinieerde vraagstuk en de krachtenveld analyse geven aan welke participanten (ev. in welke fase) samen deel moeten uitmaken van de actieonderzoeksgroep
- Bij het complexe KOOZ vraagstuk lijken alle hiervoor genoemde actoren participant te moeten zijn
- Elk type participant levert wel een eigen probleem op in het licht van het voluit participeren in actieonderzoek

HET BETREKKEN VAN DE DOELGROEP

Uitwisseling van de kennisbronnen, gedragsmotivaties en praktijkervaringen van de participanten

Creëren van een zodanige setting (communicatieve ruimte) dat elke participant zo authentiek mogelijk een bijdrage kan leveren

De gelijkwaardigheid van de inbreng is een noodzakelijke factor in het bereiken van het beoogde veranderingsdoel.

DE ONDERZOEKERSROLLEN

Tweevoudige uitleg:

- De in actieonderzoek gewortelde onderzoeker heeft meerdere rollen te vervullen
- De participanten zijn mede-onderzoekers

Dit past bij een type actieonderzoek dat samenvalt met het project

DE ONDERZOEKERSROLLEN

- De actieonderzoeker kan participatief, situationeel en veranderkundig handelen
- De actieonderzoeker weet een balans te vinden tussen ordening en flexibiliteit, schetst een kader, maar is daarin ook responsief en adaptief

De actieonderzoeker houdt zicht op het gehele proces, de betrokken participanten en de resultaten

DE ONDERZOEKERSROLLEN

- De actieonderzoeker beschikt over een reeks vaardigheden
- Heeft meerdere methoden ter beschikking om de participanten als mede-onderzoekers te faciliteren
- Komt bij het faciliteren van veranderingen in de praktijk veel belemmeringen tegen
- De rollen van de actieonderzoeker als (gemandateerd) projectleider kan door meerdere personen worden vervuld

RESULTATEN

Resultaat in termen van de interventiepraktijk:

- De praktijk is verbeterd in de ogen van alle participanten
- De praktijk vertoont gebreken en duidelijk is wat daarvoor verantwoordelijk is
- 'De praktijk' kan breed of smal gedefinieerd worden

RESULTATEN

Resultaat in termen van de overall doelstelling van het ZonMw programma:

- Er zijn minder onbedoelde zwangerschappen bij hoogrisicogroepen
- Er zijn minder kwetsbare (jonge) ouders met ernstige opvoedingsproblemen
- Er wordt gebruik gemaakt van indicatoren op kortere en op middellange termijn

RESULTATEN

Resultaat in termen van het onderzoeksproces:

- Tussentijdse veranderingen in de praktijk
- Leereffecten voor de –potentiële- ouders
- Leereffecten voor de professionele werkers
- Leereffecten voor de betrokken organisaties
- Leereffecten op institutioneel niveau

RESULTATEN

Resultaat op kennisniveau:

- Delen met anderen van leereffecten, gebruikte methoden, ingezette praktijkacties
- Nieuwe inzichten en methodische aanpak plaatsen in bestaande wetenschappelijk literatuur.
- Speciale aandacht voor reflectie op de rolovervulling van alle onderzoekers

TOT SLOT

- Bij actieonderzoek is implementeren experimenteren
- Niet lineair en vastomlijnd, maar circulair en flexibel
- Start en aanpak actieonderzoek: de krachtenveldanalyse
- Het bereiken van doelgroepen: communicatieve ruimte
- De onderzoekersrollen: methoden voor participanten
- Resultaten: formats voor rapportage

EINDE

